

สัมภาษณ์พิเศษ

ดร.ประแสง มงคลศิริ

ที่ปรึกษาผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

เรื่อง

" วิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร กับแนวทางในการแก้ไขปัญห "

โดย

* สมศิริ ธีระภาพ

ถาม ขอทราบความเป็นมาของปัญหา
สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในกรุงเทพฯ ตั้งแต่
อดีตจนถึงปัจจุบัน

ตอบ ในอดีตกรุงเทพมหานครของเรา ปัญหาสิ่งแวดล้อม
ยังไม่มากนัก เพราะความหนาแน่น สภาพความ
เป็นอยู่ ชีวิตของผู้อยู่ในกรุงเทพฯ ไม่กระทบ
ต่อสภาพแวดล้อมโดยรวมทั้งทางเรื่อง มลพิษทาง
น้ำ ทางอากาศ เรื่องเสียง เรื่องขยะมูลฝอย แต่
ปัจจุบันเมื่อการเจริญเติบโตของเมืองเกิดขึ้นโดย

เฉพาะอย่างยิ่งไร้ทิศทาง ขาดการวางผังเมือง ขาด
การวางแผนการใช้ที่ดิน การผสมผสานการอยู่รวม
กันของผู้คนกับชุมชนกับอุตสาหกรรม ทำให้เกิด
ปัญหาที่มีความซับซ้อน ปัญหาน้ำเน่าเสีย ทั้งจาก
ชุมชนและอุตสาหกรรม ทำให้กระบวนการแก้ไข
เป็นไปได้ยากยิ่ง ปัญหาอากาศเป็นพิษ ทั้งจากการ
ก่อสร้าง ทั้งจากขุดยานพาหนะทำให้การแก้ไข
ปัญหานี้มีความซับซ้อนกันมากขึ้น ขยะมูลฝอย
ทั้งจากชุมชนก็ทำให้เกิดปัญหาเรื่องการจัดเก็บ

ปัญหาเรื่องการกำจัดที่ได้ไม่รวดเร็วเพียงพอ
ปัญหาขยะอันตราย ขยะพิษจากอุตสาหกรรมก่อตัว
ขึ้นในกรุงเทพมหานครจนยากต่อการแก้ไข

ถาม ที่ผ่านมากรุงเทพฯ มีแนวทางในการ
จัดการแก้ไขปัญหาสีสิ่งแวดล้อมหรือไม่
/อย่างไร

ตอบ มีการจัดการแก้ไขปัญหาสีสิ่งแวดล้อมมาโดยลำดับ
แต่เป็นการแก้ไขในลักษณะที่วิ่งตามปัญหา เมื่อ
มีปัญหาอะไรเกิดขึ้นก็แก้ปัญหาเหล่านั้นตามความ
จำเป็น ยกตัวอย่างปัญหาน้ำเสีย เราเผารอคอยจน
กระทั่งकुคลองของเราเกิดสภาพที่เราเรียกได้ว่าเน่า
สนิธ แม่น้ำเจ้าพระยามีปริมาณออกซิเจนในน้ำ
เกือบเข้าสู่ศูนย์ นั่นหมายถึงสิ่งมีชีวิตในน้ำหลาย
ชนิดไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ หลังจากนั้นเรา
พบว่าแม่น้ำ คุคลองของเรา กำลังจะล่มสลาย เราก็
เริ่มมีการจัดวิธีการจัดการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำ
เสียรวม อาจกล่าวได้ว่าเพิ่งจะเริ่มเมื่อสองสามปีที่
ผ่านมา นี่เป็นตัวอย่างหนึ่งของการแก้ไขปัญหาใน
ลักษณะที่วิ่งตามปัญหา

ถาม อยากทราบว่าปัญหาสีสิ่งแวดล้อมใน
กรุงเทพฯ เรื่องใดที่มีผลกระทบต่อ
สุขภาพและอนามัย ของประชาชนที่จะ
ต้องช่วยกันแก้ไขในลำดับต้นๆ

ตอบ ปัญหาสีสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพฯ สิ่งแรก ก็คือ
ที่เกี่ยวข้องกับเสียง ปัญหาเรื่องเสียงนี้เป็นที่ทราบ

กันคืออยู่าก่อผลกระทบอย่างมากมาให้กับ
ประชากรที่อยู่กันอย่างแออัดหนาแน่นในกรุงเทพฯ
กว่า ๘ ล้านคน ประชาชนอาจไม่รู้สึกรู้ว่าโดยภาพ
รวมแล้ว เสียงก่อให้เกิดปัญหามากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชีวิตที่ต้องเดินทางอยู่ท่ามกลางการ
จราจรที่ยาวนาน เสียงจากยวดยานพาหนะเสียง
จากกิจกรรมการก่อสร้างก่อให้เกิดความเครียด ก่อ
ให้เกิดปัญหาเรื่องสุขภาพของหูของโสตประสาท
ของการรับฟัง เสียงที่ประชาชนในกรุงเทพฯ จะ
ต้องเผชิญกันต่อไปในอนาคตก็คือการมีรถไฟฟ้า
รถลอยฟ้า หรือที่เราเรียกโครงการรถลอยฟ้า
โครงการที่มีการอนุมัติให้ดำเนินการก่อสร้างแล้ว
อยู่ระหว่างการก่อสร้างก็คือโครงการธนาียง ซึ่งจะ
ก่อให้เกิดเสียงสนั่นนั่นก็คือเสียงของรถไฟฟ้า
เสียง บดกันของล้อเหล็กกับรางเหล็ก ซึ่งจะเป็น
ปัญหาต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ยังมีเสียงที่เกิด
ขึ้นจากเรือหางยาว เรือโดยสาร ที่วิ่งอยู่ตามคลอง
ต่าง ๆ ซึ่งขณะนี้กำลังได้รับความนิยมเป็น
อย่างมากเนื่องจากปัญหาการติดขัดของการจราจร
ประชาชนที่อยู่ริมสองฝั่งคลองในกรุงเทพฯ จะต้อง
ทนอยู่กับเสียงเรือหางยาวซึ่งรบกวนโสตประสาท
อย่างมาก ปัญหาเรื่องอากาศ เรื่องฝุ่น เป็นที่ทราบ
กันคืออยู่แล้วว่าแหล่งมลพิษทางอากาศจริง ๆ แล้ว
มีอยู่ ๒ ส่วน ส่วนแรกมาจากกระบวนการ
กิจกรรมการก่อสร้าง อีกส่วนหนึ่งมาจากยวดยาน
พาหนะ จากกิจกรรมการก่อสร้างถือเป็นแหล่ง

กำหนดอยู่กับที่ การจัดการซึ่งความจริงแล้วหากเจ้าหน้าที่ควบคุมการก่อสร้างซึ่งมีหน้าที่ควบคุมดูแลพื้นที่ก่อสร้างได้ให้ความเอาใจใส่ก็จะสามารถลดปริมาณฝุ่น ลดปริมาณมลพิษไปได้มาก เทคโนโลยีที่เลือกเข้ามาจัดการเกี่ยวกับฝุ่นก็จะทำให้ปัญหาลดน้อยลง แต่ปัญหาที่เกี่ยวกับขบวนการพาหนะค่อนข้างจะเป็นปัญหาใหญ่ เนื่องจากสาเหตุปัญหามลพิษทางอากาศที่เนื่องมาจากยานพาหนะไม่เพียงแต่ตัวเครื่อง เครื่องยนต์เท่านั้น คุณภาพน้ำมันที่เราใช้กันอยู่เป็นที่ทราบกันว่า รถยนต์ดีเซลที่มีวิ่งอยู่ในประเทศไทย ส่วนใหญ่สภาพของรถไม่เหมาะสมสภาพของรถเสื่อมโทรมจนในต่างประเทศเขาไม่ถือว่าเป็นรถที่จะมาวิ่งบนถนนได้ แต่ในกรุงเทพฯ ยังปล่อยให้วิ่งกันอยู่ อายุของรถบางคันมากกว่า ๑๐ ปี มากกว่า ๑๕ ปี แม้กระทั่ง ๒๐ ปีก็ยังวิ่งกันอยู่บนถนนได้ น้ำมันของเราที่ยังมีมาตรฐานที่ต่ำกว่าน้ำมันในต่างประเทศ น้ำมันในต่างประเทศปริมาณซัลเฟอร์ที่มีอยู่ในน้ำมันดีเซลก็ยังสูงกว่าในหลายประเทศที่เขาคำนึงถึงปัญหามลพิษทางอากาศเนื่องจากยานพาหนะ และอีกปัญหาหนึ่งของเราคือปัญหาเรื่องน้ำเน่าเสียจากการแออัดของชุมชน น้ำเน่าเสียจากชุมชน จากโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ขนาดเล็ก ทั้งโรงงานที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียนมากมาย จากสถานประกอบการ ร้านอาหาร ร้านค้า ปั๊มน้ำมัน ทุกแหล่งล้วนแต่มีการ

ถ่ายเทน้ำเสียลงสู่คลองตามธรรมชาติ นี่คือปัญหาของน้ำเสียในกรุงเทพฯ

ถาม โดยส่วนตัวแล้ว ท่านมีความเห็นอย่างไรเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ในฐานะที่ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษา ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ดร.พิจิตต์ รัตตกุล

ตอบ ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่คิดว่าวิกฤตที่สุดในกรุงเทพมหานครขณะนี้ ในฐานะที่ปรึกษาผู้ว่ากทม. ที่ทำงานด้านนี้มาตลอด น่าจะเป็นปัญหาในเรื่องของอากาศเป็นพิษ เนื่องจากว่าอากาศเป็นของไหล เป็นสิ่งที่ยากแก่การควบคุม มลพิษ ณ ที่แห่งหนึ่ง ๆ สามารถถ่ายเทไปยังที่อีกแห่งหนึ่งได้โดยที่เราไม่สามารถจะควบคุมได้ คงจะต่างกับเรื่องน้ำเสีย เรื่องของขยะมูลฝอย ในการจัดการจะง่ายกว่า เพราะฉะนั้นแล้วในเรื่องของอากาศเป็นพิษจะถือได้ว่าเป็นปัญหาที่วิกฤตที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเราไม่สามารถแก้ปัญหาคาร์บอนของการจราจรซึ่งมีความวิกฤตไม่มีที่ท่าว่าจะแก้ไขได้ อย่างน้อยที่สุดก็ ๕ ปี ๑๐ ปี ข้างหน้าเราจะต้องเผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษทางอากาศต่อไป

ถาม ท่านและคณะให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ อย่างไร

ตอบ การดำเนินงานของผู้ว่า กทม. หรือของคณะที่ปรึกษา ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาปีกว่า ท่านผู้ว่า พิจารณาได้มุ่งมาดปรารถนาพยายามเหลือเกิน ที่จะแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมตามที่ให้สัญญาต่อประชาชนไว้ นโยบายในเรื่องการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมทางด้านอากาศถูกหยิบยกขึ้นมาดำเนินการทันทีที่ได้เข้ามารับตำแหน่ง และทำกันมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ถึงแม้ว่าจะมีข้อคิดเห็น ข้อวิพากษ์วิจารณ์ว่า การจัดการในเรื่องมลพิษทางอากาศ ที่ผู้ว่าพิจารณาได้ดำเนินการอยู่ เช่น การออกข้อบัญญัติ กทม. เพื่อบังคับให้โครงการก่อสร้างต่าง ๆ ใช้ผ้าใบคลุมป้องกันฝุ่นฟุ้งกระจาย การดูแลทางเข้าออก การดูแลการขนส่ง ขนถ่ายวัสดุก่อสร้างต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ ดร.พิจิตตเองก็พยายามผลักดัน ก่อให้เกิดการตื่นตัวของผู้ประกอบการอย่างมากมาย จุดนี้จะเป็นจุดเริ่มต้น ทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของคุณภาพชีวิต ตระหนักถึงเหตุผลและวิธีการที่จะนำมาซึ่งสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นต่อไป

ถาม กรุงเทพมหานครมีนโยบายหรือมาตรการในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ทั้งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และกำลังจะตามมาในอนาคตไว้อย่างไร

ตอบ ในปัจจุบันกรุงเทพมหานครได้ออกข้อบัญญัติในเรื่องขยะเร่งรัดรณรงค์ทำพร้อมกันเกือบทุกพื้นที่ใน

เขตต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร นั่นก็คือการห้ามประชาชนทิ้งขยะในที่สาธารณะ การบ้วนน้ำลาย หรือเสมหะหรือสิ่งปฏิกูลลงบนถนน หรือทางเท้า จะถูกจับและปรับ และในขณะเดียวกันก็อนุมัติให้สำนักงานเขตต่าง ๆ บรรจุพนักงานรักษาความสะอาด ดำรงเทศกิจเพิ่มขึ้นเพื่อคอยเฝ้าและตรวจจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติในการรักษาความสะอาด หลายพื้นที่สาธารณะใน กทม. เช่น ถนน คู คลอง ขณะนี้ปราศจากเศษกระดาษ ขยะ หรือสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ

มาตรการแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมในอนาคต กทม. จะต้องมีการมองภาพ Project หรือคาดการณ์ออกไปอีก ๒๐ ปี หรือ ๓๐ ปี ข้างหน้า กทม. จะพัฒนาไปในรูปแบบไหน แผนการใช้ที่ดินของ กทม. จะเป็นอย่างไร การเติบโตของเมืองการขยายตัวของเมืองจะขยายตัวจะเป็นไปในลักษณะไหนและขยายตัวไปเพื่ออะไรเมื่อความชัดเจนในเรื่องการเติบโตของ กทม. เกิดขึ้นแล้วก็จะสามารถวางมาตรการ กำหนดวิธีในการจัดการกับปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมได้ถูกต้องเหมาะสม เป็นไปด้วยความสอดคล้องประสานกันทั้งในเรื่องของการพัฒนาและในเรื่องของการจัดการกับปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม

ถาม สุดท้ายนี้ ท่านอยากจะกล่าวอะไรไปถึงชุมชนหรือผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อให้ช่วยกันดูแลรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประแสร์ มงคลศิริ

การศึกษา ปริญญาตรี วิศวกรรมด้านสุขาภิบาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ปริญญาโท วิศวกรรมด้านสิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ปริญญาเอก วิศวกรรมด้านสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยโตเกียว

การทำงาน วิศวกร ประจำกรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย
 อาจารย์ประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ที่ปรึกษา คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม ในสมาชิกวุฒิสภา
 ที่ปรึกษาผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ด้านสิ่งแวดล้อม
 กรรมการวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย

ที่เป็นอยู่ให้คงสภาพไว้ อย่างน้อยก็ไม่
 ควรที่จะเลวร้ายลงกว่าเดิม

ตอบ ชุมชนส่วนใหญ่ล้วนแล้วแต่รับรู้รับทราบปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อยู่กระทบใกล้ตัวเขาเองทั้งสิ้น แต่ปัญหาของชุมชนเองที่หนักกว่ายังคงเป็นปัญหาเรื่องปากท้องเป็นหลัก ปัญหาเศรษฐกิจที่บีบรัด ปัญหาการต่อสู้ ปัญหาการแย่งชิงทรัพยากร ปัญหาพื้นฐานต่าง ๆ ต่างก็ยังไม่ได้รับการแก้ไขจากรัฐบาลอย่างครบถ้วน เพราะฉะนั้น ถึงแม้ว่าชุมชนจะรับทราบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม แต่ความพร้อมในการแก้ไขปัญหานั้น ชุมชนเองจึงยังไม่พร้อม รัฐบาลจะต้องยื่น

มือเข้าไปให้การสนับสนุนให้การดูแลเอาใจใส่ปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนต่าง ๆ ต้องไม่เพิกเฉยต่อความล้มเหลว ต้องไม่เพิกเฉยต่ออุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ในอนาคตวิธีการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนที่สุด คือ ต้องอาศัยภูมิปัญญาของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของเขาเหล่านั้น ชุมชนจะรับรู้รับทราบปัญหาสิ่งแวดล้อมของตนเองได้ดีที่สุด และวิธีการแก้ไขที่ดีที่สุดจะต้องให้รัฐเข้าไปมีส่วนให้การสนับสนุนให้การศึกษาและการเฝ้าระวังในเรื่องการจัดงบประมาณต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ □□